

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv, blandt andet omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Slægtsforskernes Bibliotek:
<http://bibliotek.dis-danmark.dk>

Foreningen Danske Slægtsforskere:
www.slaegtogdata.dk

Bemærk, at biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. Når det drejer sig om ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan du frit downloade og anvende PDF-filen.

Drejer det sig om værker, som er omfattet af ophavsret, skal du være opmærksom på, at PDF-filen kun er til rent personlig brug.

Degnegården Dalby, matrikel 3

Præstø amt, Fakse herred, Sønder Dalby sogn - kildeafskrift doneret af Arne Hansen, Hadsund

Ifølge Matriklen i 1680 var gårdens hartkorn angivet til 1 – 5 – 3 – 2.

Degnerækken

Rasmus Christensen	? - 1644
Erik Sørensen	1644 - 1678
Jens Christensen Hoffmann	1678 - 1699
Niels Jensen Hoffmann	1699 - 1717
Christensen Olufsen Bech	1717 - 1751
Niels Ursin	1751 - 1765
Jacob Lindam	1765 - 1777
Jens Gelius Møldrup	1777 - 1808
Peter Schousboe	1808

Nedenstående fra Majvang:

Degnene i Dalby Tureby sogne: Biskop Peder Palladius siger: Menigheden har to tjenere, den ene besynderlig til den gamle, den anden til den unge kirke. Som sognepræsten lærer og underviser de gamle, så bør og sognedegnen lære og undervise de unge. Når det om søndagen har ringet første gang, da skal degnen klemte 15 eller 16 klemter til børnelærdom. Men til dem, der ikke bor i kirkebyen, skal degnen komme mindst een gang om måneden, når det er solskin, og børnene kan komme fra huse.

Det fremgår heraf, at degnetjenesten var af gejstlig art. Efter reformationen havde man først løbedegne, d.v.s. at de ældste disciple fra et sogns nærmeste købstad forrettede degnetjeneste, og det vil for Dalby-Turebys vedkommende sige Køge. Men da tjenesten ofte blev forsømt af disse unge mennesker, fik man en sædedegn, d.v.s. en fastboende degn, der af kirkens ejendom forsynedes med en selvejende degnebolig og degnejord. De latinske skoler blev ved med at få en kornafgift af degneembederne, også kaldet degnepension.

Til at begynde med fik man degne, som ikke havde en særlig uddannelse, men som kunne så megen latin, at de »udi fester kan synge al messen på latin«. I 1700-tallet var det oftest studenter, der fik embederne, og senere ser vi her i Dalby-Tureby, at det var skoleholderne, der havde forret til embedet.

Degnen hørte til de privilegerede stænder, der var fri for militærtjeneste for sig og sine børn, og han var heller ikke stavnsbundet. Degnen bar en fornem sort kjole i modsætning til bøndernes vadmelskjole, og i 1700-tallet bar han endog paryk.

Degnen skulle ringe med kirkeklokkerne, forestå kirkesangen, føre fortegnelse over altergæsterne, undervise de unge bondefolk udi børnelærdom og katekismus en gang om ugen, ved de tre hovedhøjtider

besøge landsbyerne og høre de unge i katekismus, bære fattigbøssen rundt ved fester i sognet og besørge præsternes og provsternes embedsbreve.

Da degnen havde både Dalby og Tureby sogne, og der var alene i Dalby sogn 11 byer, havde degnen her ofte en substitut, en medhjælper.

Efter skolelovene af 1806 og 1814 overtog den fungerende degn skoleholderens embede.

I Dalby-Tureby sogne kender vi kun degnenes navne ca. 300 år tilbage. Ligesom præsteembedet har dette embede været et godt embede. Derfor er degnerækken kun på ni.

Rasmus Christensen

Født ? død ca 1644

Dejn til 1644

Erik Sørensen

Født 1599 død 1678

Dejn fra 1644 til 1678

Erik var gift med Anna, de ses ikke selv at have fået børn, men Anna nåede at blive gudmor til 71 af sognebørnene i perioden 1661 til 1678. Erik døde i 1678.

Jens Christensen Hoffmann

Født 1644 død 1699

Dejn fra 1678 til 1699

Jens havde været skoleholder i Høsten og organist ved Bregentved, inden han i 1678 blev degn i Dalby/Tureby. Jens var gift med Kirsten, de fik sønnen Niels i 1676 og yderlig et barn i 1679 og datteren Mette i 1681. Kirsten nævnes jævnligt som fadder i perioden. Jens fremgår af matriklen i 1680. Jens døde i 1699 og efterfulgtes af sønnen Niels.

Niels Jensen Hoffmann

Født 1676 død 1717

Dejn fra 1699 til 1717

Niels blev student i Køge i 1694. Han var gift med Hedvig Magdalene Gjedsted. Niels døde i 1717, hvorefter enken giftede sig med efterfølgeren.

Christensen Olufsen Bech

Født 1684 død 1751

Dejn fra 1717 til 1751

Christensen blev student i Faaborg i 1707, indsat som degn i 1717 af Sophie Reetz, Turebyholm. Han blev gift med forgængerens enke, der døde i 1741 72 år gammel. Han blev herefter gift med Kirstine Pedersdatter i Øster Egedesborg. Da Bech døde i 1751 fik han det vidnesbyrd: "Han har endnu iblandt de gamle et meget godt eftermæle".

Niels Ursin

Født 1704 død 1765

Dejn fra 1751 til 1765

Niels var tidligere skoleholder i Rohde.

Majvang beretter: Han viste sig som degn at være et meget heftigt og hidsigt gemyt og voldte sognepræsten, H. Pontoppidan, store besværligheder. Han havde den skavank, som ikke var ualmindelig for degne, at han tog for rigeligt af flasken. Og det blev også hans store ulykke. For da han en dag bravt havde »pumpet sig af en brændevinsflaske«, mødte han op i Tureby kirke. Præsten ville efter prædikenen irettesætte ham, fordi han mødte i denne tilstand, men degnen brugte næverne og sagde: »I Canail! I Bengel! Du Præst! Du Satan! Var jeg 20 Aar yngre, skulle jeg træde paa din Hals! Du staar og fordømmer de ugudelige og kan dog ikke løse og binde! « At præsten må indberette dette er naturligt. Det sker den 12. december 1764, men yderligere sender han en klage den 4. januar 1765, hvori det bl. a. hedder: »Samme har desværre altid været slet, men aldrig værre end nu på et par års tid, altid har han været liderlig, drikfældig, dog nogenlunde skikkelig i min nærværelse. Biskop Herbst er orienteret om det, der skete fornylig; men præsten ønsker ikke degnen fordærvelse, men ikkun »at helligdommen måtte renses for den vederstyggelighed, og at ikke den person nu burde være mig til bistand i embedet.« Men han vil nu forespørge, »om det er muligt, at sådan et ondt, uregerligt menneske kunne tænkes fjernet, uden det sker via juris. Hans betegnelse imod mig er ganske vist af den værste slags, når der skulle skænkes en degn, da måtte en præst ej uden livsfare kunne være med ham i kirken. Min påstand går ej videre, end at degnen måtte forpligtes til at afstå sit kald til et kristeligt og skikkelig menneske imod en tålelig pension, og indtil det er sket befales at entholde sig fra sit embedes forretning. Så og at han for sit grove og ugudelige forhold i Tureby kirke, skulle betale en liden mulkt til sognets fattige og gøre mig en skriftlig afbigt, som kunne indføres i herredsprotokollen til skræk for andre uskikkelige degne«. Hvis dette ikke kan lade sig gøre, kræver præsten, at der nedsættes en provsteret. Provsteretten blev sat, men Ursin døde samme år i september 1765, 61 år gammel. Og på dette tidspunkt var afgørelsen i provsteretten endnu ikke faldet.

Jacob Lindam

Født 1722 død 1777

Dejn fra 1765 til 1777

Jacob var søn af sognepræsten Vilhelm Lindam. Han havde været skoleholder i Kæderup, inden han blev degn i Dalby.

Majvang beretter: Degnen Ursin havde været hans informator og næppe givet ham det bedste eksempel. Da Lindam var skoleholder i Kæderup, gik det nogenlunde, men efter at han var kommet til Dalby, tog drukenskaben til, og da han dør 22. april 1777, skriver biskop Herbst, »at han længe har været candidatus mortis« (dødens kandidat). Han blev altså 55 år gammel

Jens Gelius Møldrup

Født 1734 død 1808

Dejn fra 1777 til 1808

Majvang beretter: Møldrup var en dygtig degn med rige kundskaber. Flere børn boede hos ham og fik privat undervisning. F.eks. havde skovrider Knipschildt i Ganneskov en søn hos ham. Han havde dog eet svagt punkt i sin gerning, og det var kirkesangen. Sognepræst H. Schousboe indberetter 1792, at greve Moltke, Bregentved, klager over degnens jammerlige brægen. Og han foreslår derfor, at hans søn, Peter, får

degnekaldet i Tureby sogn, hvad der er naturligt, da det kun er nogle og tredive år siden, at der har været substitut for degnen i Dalby.

I Tureby sogn var der kun 15 gårdsæder, mens der var 77 i Dalby sogn. Peter Schousboe blev da kaldet af greve A. G. Moltke 27. maj 1792 til at være degn i Tureby sogn. Og Møldrup havde kun Dalby sogn tilbage, men blev i 1802 også pålagt skoleholderembedet i Dalby.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, , Dalby by, 2, FT-1801, B6409
Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:
Jacob Gelius Møldrup 51 Gift husbonde Sognedegn
Magdalene Helming 28 Gift hans kone
Ane Margrete Møldrup 1 Ugift deres barn
Karen Jensdatter 19 Ugift tjenestefolk
Margrete Helming 59 Enke konens moder
Susanne Helming 26 Ugift hendes datter
Karl Rampe 14 Ugift pleje datter !!
Kirsten Ingvordsdatter 7 Ugift et fattigt barn

Han døde pludseligt 9. januar 1808, 74 år gammel.

Peter Schousboe

Født 1766 død 1847
Degn fra 1808 til

Peter blev den sidste degn i Dalby, idet degneembedet efter skolelovene af 1806 og 1814 blev nedlagt og degnen overtog skoleholderens embede. Peter blev dog boende på degnegården, og først efter hans død blev udbygningerne revet ned og stuehuset indrettet til 3 lejligheder.

Præstø, Fakse, Sønder Dalby, Dalby, Degnegaarden, 2, FT-1840, B4830
Navn: Alder: Civilstand: Stilling i husstanden: Erhverv: Fødested:
Peter Schousboe 74 Gift Kirkesanger og skolelærer
Hedevig Dorthea Rosendahl 78 Gift Hans kone
Christen Jensen 25 Ugift Seminarist, hjælpelærer
Jacob Andersen 42 Ugift Tjenestekarl
Karen Sophie Johansdatter 26 Ugift Tjenestepige